

Valtioneuvoston kanslia

Lausunto on valmisteltu lausuntopalvelu.fi:ssä

Viite: Lausuntopyyntö: 26.2.2025, VN/5937/2025]

## **Lausunto: Kansalliset TKI-politiikan ja -toiminnan strategiset valinnat**

Valtioneuvoston kanslia pyytää lausuntoa aiheesta: Kansalliset TKI-politiikan ja -toiminnan strategiset valinnat.

### **Lausuntopyynnön yleiset kysymykset**

**Onko valintojen valmistelussa ja tavoitteissa tunnistettu olennaiset asiat?** Kyllä

**Huomiot valmisteluun tai tavoitteenasetteluun? Tavoitteen asettelu on perusteltu?** Valmistelutyö valittujen aihoiden suhteen heijastaa tämänhetkistä globaalia ja kansallista toimintaympäristöä hyvin myös terveys- ja hyvinvointihaasteiden näkökulmasta.

**Huomiot vaikutuspolkuihin, miten näette valintojen vaikutukset?** Esitetyt vaikutuspolut ovat perusteltuja.

### **Huomiot valintojen lähtökohtiin ja tunnistamiseen**

Valinta-aihioiden kautta tunnistettu pyrkimys kokonaisturvallisuuden vahvistamiseen on linjassa THL:n strategian kanssa. THL:n mielestä olisi syytä painottaa selkeämmin, kuinka kokonaisturvallisuutta edistetään myös terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen kautta.

THL:n uudet TKI-ohjelmat ovat pääosin hyvin linjassa valinta-aihioiden kanssa. Kuten esityksessä on tuotu esiin, THL näkee myös tärkeänä, että valinnat linkittyvät toisiinsa ja vaikuttavaa TKI-toimintaa syntyy myös niiden rajapinnoilla.

Tämä heijastaa THL:n tavoitetta omien tutkimusohjelmien ja niiden rajapintojen suhteen. Uudet yllättävä yhdistelmät voivat luoda innovatiivisia TKI-avauksia.

**Huomiot valinta-aihioihin: Onko aihioissa otettu huomioon oikeat näkökulmat? Mitä täydennettävää niihin on?**

**TKI-järjestelmä: riskinottokyvyn lisääminen ja investointien houkuttelu**  
Valinta-aihion esille nostaminen uusien innovaatioiden, ilmiölähtöisyyden ja uudenlaisen yhteistyön synnyttämiseksi nähdään tärkeänä.

### **Data ja datapohjainen arvonaluonti**

Laadukas ja ketterä sote-tiedonhallinta on keskeinen osa THL:n strategiaa. THL pyrkii osaltaan vaikuttamaan uusien teknologioiden käyttöönottoon, jotka entisestään tehostavat ja lisäävät toiminnan vaikuttavuutta sekä edistävät tietojohtamista. Esitetty valinta-aihiotukee tätä tavoitetta. Laadukas tieto ja sen yhdisteltävyys tulee nähdä yhtenä keskeisenä Suomen TKI-toiminnan kilpailukyky- ja vetovoimatekijänä.

### **Resilienssi**

THL: kannalta resilienssi on keskeinen aihio. THL:n yhtenä strategisena tavoitteena on vahvistaa yhteiskunnan kykyä ylläpitää arjen turvaa ja kohdata kriisejä. THL:n TKI-toiminnan yhtenä tavoitteena on tutkia ja vaikuttaa kansallisen sekä globaalin toimintaympäristön riskeihin. Väestön terveydestä, hyvinvoinnista ja henkisestä kriisinkestävyydestä huolehtiminen on olennainen osa kokonaisturvallisuutta. Resilienssi-aihiossa olisi tärkeää huomioida myös luottamuksen merkitys yhteiskunnassa ja tähän liittyvän tutkimustoiminnan merkitys. TKI-toiminnalla tulee pyrkiä yhteiskunnan sosiaalisen kestävyys ja ihmisten arjen turvallisuuden vahvistamiseen resilienssin ja terveysuhkiin varautumisen näkökulmasta.

**Murrosteknologiat, kaksikäyttö ja puolustus**

Ei lisähuomioita.

**Terveys ja hyvinvointi**

Kansanterveydellisesti ja -taloudellisesti vaikuttava terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen vaatii yhteiskunnan eri sektoreiden toimintaa ja yhdyspintatyötä niin promootion kuin preventionkin näkökulmista. Sosiaali- ja terveystalouden palveluiden painopisteen siirtäminen kohti ennaltaehkäisyä nähdään keskeisenä. Lisäksi tulee huolehtia yhdyspintojen ja ihmisiä lähellä olevien palvelujen vaikuttavuuden kehittämisestä. Väestön fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi tarvitaan TKI-toimintaa myös liittyen sairauksien esiintyvyyteen, terveyteen vaikuttaviin tekijöihin, terveys- ja hyvinvointieroihin. Uusien innovaatioiden ja sote-palveluiden käytöstä syntyvien kustannussäästöjen lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tähtäävän TKI-toiminnan avulla voidaan luoda toimintaa tukemaan työ- ja toimintakykyä ja tätä kautta lisätä tuottavuutta. Terveys ja hyvinvointi kytkeytyvät vahvasti myös muihin esille nostettuihin poikkileikkaaviin ja temaattisiin aihioihin. Esille nostettujen aihoiden keskeiset tässä ja tulevassa ajassa merkitykselliset yhtymäkohdat ja niiden luomat uudet avaukset TKI-toiminnalle tulee tunnistaa. Erityisen tärkeänä nähdään planetaarisen terveyden näkökulman esille nostaminen.

**Ilmasto, ympäristö ja arktinen ulottuvuus**

Ihmisen ja ympäristön keskinäisriippuvaisuuden ymmärtäminen läpileikkaa ja kytkee yhteen kaiken THL:n toiminnan. Luontoympäristöllä on keskeinen vaikutus ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Ilmastomuutos ja luontokato heijastelevat ja tuovat uusia haasteita myös ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Ilmasto, ympäristö ja arktinen sekä terveys ja hyvinvointi -aihioiden yhteydet ja näiden aihoiden yhtymäkohdissa toteutettavan vaikuttavan TKI-toiminnan mahdollisuudet olisivat tärkeää nostaa vahvemmin esiin.

10.3.2025

**Toimeenpano ja muut huomiot**

Miten valintoja tulisi toimeenpanna eri tasoilla?

**Vapaa sana - ovatko valinnat oikeaan osuvia vai pitäisikö valita jotain muuta?** THL kiittää mahdollisuudesta lausua teemasta.

Pääjohtaja

Mika Salminen

Johtaja

Hanna Tolonen